



MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

DZP-V-670-285/16

Warszawa, 29.07.2016 r.

311/16

Pan
Michał Seweryński
Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Leonie Reni Remusiewicz,

W odpowiedzi na pismo z dnia 16 czerwca 2016 r., przy którym przesłano petycję pana Stanisława Porowskiego w sprawie nowelizacji ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego (BPS/KPCPP-133-P9/16), uprzejmie przedstawiam, co następuje:

Kwestie związane z uprawnieniami osób doświadczających trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się zostały kompleksowo uregulowane w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. Nr 209, poz. 1243 z późn. zm.). W rozdziale trzecim tej ustawy określono sposób prowadzenia rejestrów tłumaczy polskiego języka migowego, systemu językowo-migowego oraz tłumaczy komunikujących się z osobami głuchoniewidomymi. Tłumacze uwzględnieni w prowadzonych przez wojewodów rejestrach mają za zadanie pomagać osobom uprawnionym w kontaktach z organami administracji publicznej, jednostkami Państwowego Ratownictwa Medycznego, podmiotami leczniczymi, jednostkami Policji, Państwowej Straży Pożarnej i straży gminnych oraz jednostkami ochotniczymi działającymi w tych obszarach.

Natomiast tłumacze języka migowego pracujący na rzecz sądów to biegli sądowi ustanawiani zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz.U. Nr 15, poz. 133). Ustawa z dnia 25 listopada 2005 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz.U. z 2015 r., poz. 487 z późn. zm.) wyłącza bowiem, na mocy art. 1 ust. 2, tłumaczy języka migowego spod zakresu swojej właściwości. Zgodnie z informacjami otrzymanymi od prezesów sądów okręgowych takich biegłych jest w Polsce czterdziestu sześciu.

Z uwagi na fakt, że do Ministerstwa Sprawiedliwości kierowane były wnioski dotyczące nowelizacji przepisów ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego, Minister Sprawiedliwości zarządzeniem z dnia 21 lipca 2015 r. powołał Zespół do przeglądu i oceny funkcjonowania ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości z 2015 r. nr 193 oraz z 2016 r. nr 103). Głównym celem prac Zespołu jest analiza przepisów dotyczących języków fonicznych, tym niemniej przewidziano zaproszenie na jedno z jego posiedzeń przedstawicieli m.in. Rady Języka Migowego, którzy sygnalizowali potrzebę uwzględnienia tłumaczy języka migowego w ustawie o zawodzie tłumacza przysięgłego. Przywołana Rada jest organem, którego celem jest ustalanie rekomendacji w celu prawidłowego stosowania komunikacji migowej oraz wskazywanie propozycji rozwiązań wpływających na funkcjonowanie osób uprawnionych, w tym związanych ze stosowaniem polskiego języka migowego, systemu językowo-migowego i systemów komunikacji osób głuchoniewidomych.

Zagadnienia dotyczące umożliwienia tłumaczom języka migowego uzyskania statusu tłumacza przysięgłego wymagają przeprowadzenia analiz i ocen w wielu płaszczyznach zarówno o charakterze faktycznym, jak i legislacyjnym. Wprowadzenie takiego rozwiązania wymagałoby dokonania kompleksowej modyfikacji regulacji prawnych dotyczących tłumaczy przysięgłych, a nie tylko uchylecia art. 1 ust. 2 ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego. Przede wszystkim wskazać należy, że tłumaczy języków migowych ustanawiać będzie można tylko do tłumaczeń ustnych. Co prawda trwają próby notacji języka migowego tzw. signwriting, jednakże są one jeszcze w zbyt wczesnej fazie rozwoju, aby można było oczekiwać w możliwej do określenia przyszłości powstania dokumentów urzędowych w tym języku. Zatem istniałaby podstawowa różnica w zakresie uprawnień tłumaczy języków fonicznych i tłumaczy języków migowych, gdyż każdy tłumacz przysięgły ma prawo oraz obowiązek tłumaczenia ustnego i pisemnego. W związku z powyższym problematyczne byłoby wyrabianie tłumaczom języka migowego pieczęci, gdyż są one zwykle używane do poświadczania tłumaczeń pisemnych.

Niezależnie od ostatecznych decyzji co do postulowanego kierunku zmian należy wskazać na szereg dalszych konsekwencji, jakie miałyby przyznanie tłumaczom języków migowych statusu tłumacza przysięgłego. Uznanie tłumaczy języka migowego za tłumaczy przysięgłych wiązałoby się z koniecznością opracowania nowego rozporządzenia w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania egzaminu na tłumacza przysięgłego, w którym egzamin nie uwzględniałby części pisemnej. Ponadto obecnie część ustna egzaminu na tłumacza przysięgłego jest - dla celów dowodowych - utrwalana za pomocą urządzenia

rejestrującego dźwięk, co jest z oczywistych względów nieodpowiednie dla egzaminu z języka migowego. Konieczne zatem byłoby w takiej sytuacji wprowadzenie rejestrowania zarówno dźwięku, jaki i obrazu. Wyżej wspomniane uwarunkowania wiązałyby się z koniecznością powołania osobnej komisji egzaminacyjnej specjalnie dla języków migowych obok obecnie działającej Państwowej Komisji Egzaminacyjnej.

Nadto wielość systemów komunikowania migowego prowadziłyby do sytuacji, w której nie byłoby możliwe ustanawianie ogólnie tłumaczy języka migowego, lecz konieczne byłoby precyzowanie, czy chodzi o polski język migowy, o system językowo-migowy, czy też o jakiś inny sposób komunikacji. To jednak nie koniec, gdyż osoby głuche pochodzące z innych krajów używają innych języków migowych np. brytyjskiego języka migowego czy amerykańskiego języka migowego. Zatem komisja egzaminacyjna powinna uwzględniać specjalistów z wielu dziedzin, a sama lista tłumaczy przysięgłych powinna być także poszerzona o różne języki niefoniczne. Nie bez znaczenia pozostaje kwestia, że języki te nie dysponują rozwiniętą terminologią prawniczą, której znajomość powinna być sprawdzana w trakcie egzaminu na tłumacza przysięgłego.

Obecnie tłumaczy jako biegłych ustanawiają prezesi sądów okręgowych właściwi ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza. Natomiast egzaminy na tłumacza przysięgłego są organizowane centralnie i odbywają się wyłącznie w Warszawie. Dla kandydatów na tłumacza przysięgłego języka migowego oznaczać to będzie nie tylko konieczność poniesienia opłaty egzaminacyjnej, ale także koszty związane z koniecznością dojazdu na egzamin, a po jego złożeniu na ślubowanie składane wobec Ministra Sprawiedliwości.

Powołane okoliczności wskazują jedynie najistotniejsze problemy wymagające rozstrzygnięcia. Mają one doniosłe znaczenie i wymagają przy ich rozstrzygnięciu rozważań opartej nie tylko na wiedzy, ale i doświadczeniu. W mojej ocenie Zespół, w którego składzie znajdują się również przedstawiciele stowarzyszeń tłumaczy przysięgłych daje gwarancję wszechstronnej oceny przedmiotowych zagadnień. Doceniając bowiem wagę omawianych kwestii przyjęcie szczegółowych rozwiązań winno być poprzedzone pogłębioną analizą nie tylko co do zasadności, ale i kierunku przyszłych zmian. Na tych zagadnieniach koncentrują się prace powołanego Zespołu, których efekt będzie stanowił podstawę do decyzji o ewentualnych zmianach legislacyjnych i kształcie przyjętych rozwiązań w zakresie dotyczącym tłumaczy języka migowego.

